

Lykourgos Kokkoris (1878-1937). The first professor of Dentistry in Greece

J. Vrotsos¹

Prof. L. Kokkoris has been the first professor of Dentistry (Stomatology) elected at the University of Athens, School of Medicine. At the same time he was Professor of the newly founded School of Dentistry. This School of Dentistry was not independent but functioned as a "branch" of the Medical School. Prof. L. Kokkoris had a very good training holding a degree of Medicine and Doctorate Degree from the University of Athens. Later he spent five years at the University of Berlin in Germany where he participated, attended, and trained in what that time was called Stomatology. In modern times this is equivalent to Oral Medicine and Oral Pathology. He has been elected at the year 1915 Professor of Stomatology and served until his death on 1937. During Hellenic-Turkish War 1912-13 and Hellenic-Bulgarian War 1913 he served as Medical officer and has been decorated with significant medals and distinctions.

He published several text books and monographs with most important his book on "Diseases of the mouth". He has been a controversial personality having during his life very positive but also very negative evaluations.

Key words: History of Dentistry, University of Athens, Dental School, L.H. Kokkoris

Odontostomatological Progress 2018, 72 (3): 366-381

1. DDS, Dr Dent FICD

Department of Periodontology, School of Dentistry, National and Kapodistrian University of Athens,
2 Thivon Str., Goudi, 115 27 Athens

Λυκούργος Κόκκορης (1878-1937). Ο πρώτος Καθηγητής Οδοντιατρικής στην Ελλάδα

Ι. Βρότσος¹

Ο Λυκούργος Κόκκορης (1878-1937) υπήρξε ο πρώτος Καθηγητής Οδοντιατρικής εκλεγμένος στην Ιατρική Σχολή, αλλά έχοντας και την ευθύνη του νεοϊδρυθέντος τότε Οδοντιατρικού Σχολείου. Έκανε άριστες σπουδές στην Ιατρική Σχολή Αθηνών και στη συνέχεια πενταετή μετεκπαίδευση στη Γερμανία και ιδίως στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου, όπου και αναγορεύθηκε διδάκτωρ. Γυρίζοντας στην Ελλάδα εξελέγη το 1915 Καθηγητής της Στοματολογίας και Οδοντιατρικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα ανέλαβε και τη διεύθυνση του Οδοντιατρικού Σχολείου, το οποίο στεγάστηκε για πρώτη φορά στο κτίριο της Αστοκλινικής. Ελέγχθηκε σκληρά – και ίσως υπερβολικά – από τους σύγχρονούς του για τη μη υποστήριξη στο ξεκίνημα του Οδοντιατρικού Σχολείου.

Το συγγραφικό του έργο μπορεί για τα δεδομένα της εποχής του να χαρακτηριστεί ευρύ. Σημαντική επίσης ήταν η παρουσία του στις Επιστημονικές Εταιρείες και Συνέδρια. Απεβίωσε το 1937, έχοντας αποσυρθεί από τα επιστημονικά δρώμενα για λόγους υγείας. Η κηδεία του, μεγαλοπρεπής, καταγράφηκε ως προσπάθεια «απολογίας» των ακαδημαϊκών του αντιπάλων.

Λέξεις ευρετηρίου: Ιστορία Οδοντιατρικής, Οδοντιατρικό Σχολείο, Λυκούργος Χ. Κόκκορης

Οδοντοστοματολογική Πρόοδος 2018, 72 (3): 366-381

1. Καθηγητής Περιοδοντολογίας ΕΚΠΑ. Επιστημονικός εκδότης περιοδικού «Οδοντοστοματολογική Πρόοδος».

Εργαστήριο Περιοδοντολογίας, Οδοντιατρική Σχολή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Θηβών 2, Γουδή, 115 27 Αθήνα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Λ. Κόκκορης αποτέλεσε μια σημαντική αλλά και αμφιλεγόμενη φυσιογνωμία της Ελληνικής Οδοντιατρικής. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1878. Από άλλες πηγές αναφέρεται ότι γεννήθηκε στη Σπάρτη. Έτυχε καλής και επιμελημένης ανατροφής και έμαθε ξένες γλώσσες. Εχειρίζετο με άνεση τη γερμανική, τη γαλλική και την αγγλική, πράγμα ασύνηθες την εποχή εκείνη ακόμα και για τα παιδιά της ανωτέρας κοινωνίας. Σπούδασε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, απ' όπου απεφοίτησε με διάκριση και κατέστη διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1898. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινίσουμε ότι την εποχή στην οποία αναφερόμαστε υπήρχε στην Ελλάδα ένα και μοναδικό Πανεπιστήμιο – το Πανεπιστήμιο Αθηνών με τον τίτλο «Οθώνειον Πανεπιστήμιον Αθηνών» και κατ' επέκταση μία και μοναδική Ιατρική Σχολή. Η δεύτερη Ιατρική Σχολή ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη στη διάρκεια της Κατοχής από τον διαπρεπή Καθηγητή της Γυναικολογίας Κ. Λογοθετόπουλο, δυστυχώς όμως κατοχικό Πρωθυ-

πουργό το 1943^{1,2} (εικ. 1,2,3).

Ο Κόκκορης μετά την αποφοίτησή του μετέβη στη Γερμανία για περαιτέρω σπουδές, όπως συνέβαινε τα χρόνια εκείνα με τους ιατρούς που επιζητούσαν και είχαν τη δυνατότητα για ευρύτερες σπουδές. Αργότερα άρχισε να παίζει ρόλο η Γαλλική Ιατρική Εκπαίδευση, ύστερα η Βρετανική και τέλος η εκπαίδευση στις ΗΠΑ. Ο Κόκκορης παρέμεινε στη Γερμανία από το 1898 μέχρι το 1903. Κατά τα πρότυπα της εποχής επισκέφθηκε διάφορες πόλεις της Γερμανίας παραμένοντας για διαφορετικό χρονικό διάστημα στην καθεμία. Δεν υπάρχουν στοιχεία για το πόσο καιρό παρέμεινε σε κάθε πόλη, όπως επίσης το γιατί όλα αυτά τα χρόνια δεν επέλεξε να ολοκληρώσει μία «βαριά» και «απαιτητική» ειδικότητα, όπως λ.χ. η Γενική Χειρουργική ή η ταχέως εξελισσόμενη την περίοδο εκείνη Χειρουργική Γυναικολογία. Οι επικριτές του τον κατηγορούν ότι δεν είχε τις ψυχικές αντοχές για να ανταποκριθεί επαρκώς σε μια υψηλών απαιτήσεων ειδικότητα, και άλλοι πάλι ότι επέλεξε μια ειδικότητα ή ορθότερα κλάδο της Ιατρικής ο οποίος ήταν ακόμα αδιαμόρφωτος και έτσι θα είχε μια σίγουρη

Εικ. 1. Φωτογραφία του Λ. Κόκκορη σε νεαρά ηλικία. Από την Επετηρίδα του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Εικ. 2. Ο Λ. Κόκκορης σε μέση ηλικία. Από τα Αρχεία του τότε Πανελληνίου Οδοντιατρικού Συλλόγου.

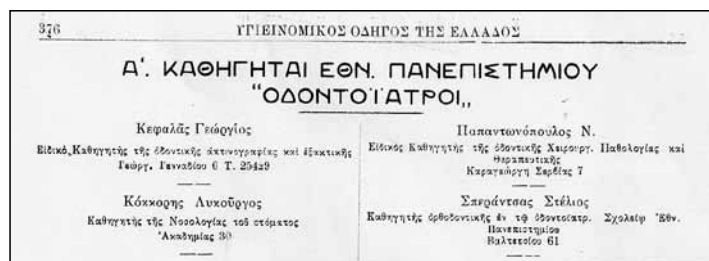

Εικ. 3. Ο Λ. Κόκκορης λίγα έτη προ του θανάτου του.

ακαδημαϊκή εξέλιξη στην Ελλάδα και μάλιστα χωρίς ανταγωνισμό.

Από τη μελέτη των στοιχείων του βιογραφικού του φαίνεται ότι το μεγαλύτερο διάστημα της παραμονής του στη Γερμανία ήταν στο Βερολίνο. Αναφέρεται συνεργασία του με την κλινική του Καθ. Busch, ο οποίος όμως δεν ήταν στοματολόγος ή οδοντίατρος αλλά παθολόγος και μάλιστα κορυφαίος, όπως επίσης με τον «πολύ» Miller, ο οποίος ήταν πρωτοπόρος στην Κλινική Μικροβιολογία. Ιδιαίτερα σημανуща ήταν η μαθητεία του πλησίον του Καθηγητού της Χειρουργικής Warnekros στο Βερολίνο. Εκεί –χωρίς να είναι σαφές– φαίνεται ότι ολοκλήρωσε και δεύτερη διδακτορική διατριβή στην Ιατρική Σχολή του Βερολίνου. Είναι αδιαισθητό ότι κατά την παραμονή του στη Γερμανία διεκρίθη πολλαπλώς.^{3,4}

Σύμφωνα με τον Καθ. Γ. Φωτεινό, ο οποίος έγραψε τη νεκρολογία του που δημοσιεύθηκε στα Αρχεία του Νοσοκομείου «Α. Συγγρός», ο Κόκκορης ετιμήθη διά χρηματικού βραβείου για την ολοκλήρωση κάποιας επιστημονικής εργασίας, ενώ του εγένετο πρότασις για την κατάληψη μόνιμης θέσεως στο διδακτικό προσωπικό του Πανεπιστημίου του Βερολίνου. Τη θέση αυτή, η οποία βεβαίως ήταν ιδιαίτερα τιμητική, δεν την αποδέχθηκε και έτσι περί τα τέλη του 1903 επανήλθε στην Ελλάδα. Ακριβώς πώς διέθεσε τον χρόνο του μεταξύ 1904 και 1915, οπότε και εξελέγη έκτακτος Καθηγητής της Νοσολογίας του Στόματος και των οδόντων στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, δεν είναι σαφές. Ακόμα και για το εάν ασκούσε Οδοντιατρική ή πολύ περισσότερο Στοματολογία οι πληροφορίες είναι ασαφείς. Από κατάλογο ιατρών, οδοντιάτρων και φαρμακοποιών της περιοχής φαίνεται ότι υπήρχε καταχώριση οδοντιατρείου επ' ονόματι «Κόκκορης» με διεύθυνση Ακαδημίας 30. Ο Γ. Φωτεινός γράφει «[...] κατέλαβεν αμέσως την πρώτην θέσιν εν τη επαγγελματική πράξη [...]»

Εικ. 4. Από τον Υγειονομικό Οδηγό της Ελλάδος, Έκδ. 1936, όπου φαίνεται το όνομα, ο τίτλος και η διεύθυνσις του ιατρείου του Α. Κόκκορη.

και «Παραμελών μετά σπανίας αφιλοκερδείας την προσοδοφόρον εξάσκησιν του επαγγέλματος αφοσιώθη κυρίοτατα εις την επιστημονικήν εργασίαν [...]».⁴⁻⁶ (Εικ. 4).

Στους πολέμους 1912-13 και 1913 πήρε μέρος ως εθελοντής-Υγειονομικός αξιωματικός και διεκρίθη. Αρχικά πήρε μέρος ως Αξιωματικός Υγειονομικού στο μέτωπο της Μακεδονίας και αναφέρεται ότι τραυματίστηκε ελαφρά στη μάχη του Κιλκίς. Αργότερα με δική του αίτηση μετετέθη στο μέτωπο της Ηπείρου. Στη φάση αυτή, όπως αναφέρει ο Κοσμήτωρ της Ιατρικής Κοσμετάτος, υπήρξε αξιωματικός πρώτης γραμμής λαβών μέρος σε μάχες και επιθετικές επιχειρήσεις. Για τη δράση του αυτή ετιμήθη με το μετάλλιον Ελληνο-Τουρκικού Πολέμου, το μετάλλιον Ελληνο-Βουλγαρικού Πολέμου, τέλος δε και με τον Αργυρούν Σταυρόν του Σωτήρος. Ας σημειώσουμε εδώ ότι ο Σταυρός αυτός είναι Πολεμικό παράσημο και εδίδετο μόνον σε αξιωματικούς που διεκρίθησαν στη μάχη. Αναφέρεται επίσης ότι προτάθηκε και για προαγωγή επ' ανδραγαθία.⁷

Έκτοτε και μέχρι την εκλογή του στο Πανεπιστήμιο είχε παρουσία στα επιστημονικά δρώμενα της Ελλάδος με αριθμό δημοσιευμάτων με τη μορφή των μονογραφιών –μη υπάρχοντος τότε οδοντιατρικού περιοδικού– ή με τη μορφή των διαλέξεων και ομιλιών. Αργότερα, μετά την εκλογή του ως Καθηγητού, εξεπροώπησε την Ελλάδα σε ευρωπαϊκά συνέδρια στο Παρίσι, στο Λονδίνο, στις Βρυξέλλες και

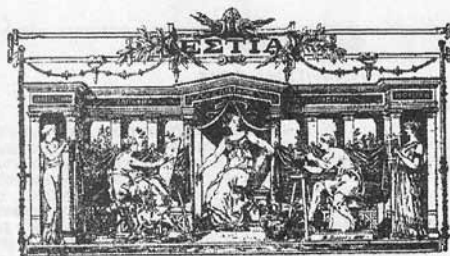
στη Βιέννη. Άξιον αναφοράς είναι επίσης το γεγονός ότι διετέλεσε για αρκετά χρόνια μέλος του Ανωτάτου Υγειονομικού Συνεδρίου (Βασιλικό Ιατροσυνέδριο), για θέματα οδοντιατρικής. Εγένετο μέλος της εν Αθήναις Οδοντοστοματολογικής Εταιρείας, της Ελληνικής Δερματολογικής Αφροδισιολογικής Εταιρείας, της Ιατροχειρουργικής Εταιρείας Αθηνών, του Συλλόγου Πτυχιούχων Ξένων Πανεπιστημίων, του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός», κ.ά.⁷⁻⁹ (εικ. 5).

Αναφορικά με την εκλογή του στην Έκτακτη Έδρα της Στοματολογίας στην Ιατρική Σχολή, υπάρχει έγγραφη διαμαρτυρία του Γ. Καρδαμάτη, συνεργάτη του Κ. Σάββα στη Μικροβιολογία και Υγιεινή, ενός επιστήμονος ο οποίος συνέβαλε τα μέγιστα στον ανθελονοσιακό αγώνα της Ελλάδος και είχε καθηγητικές φιλοδοξίες οι οποίες δεν ευοδώθηκαν, αν και θα του άξιζαν, και ο οποίος γράφει «[...] είναι δυνατόν η Ιατρική Σχολή να προκηρύσσει έδρες ήσσονος σημασίας ως της Στοματολογίας και να αγνοεί έδρες με περιεχόμενο ως αυτό των Τροπικών Νόσων και της Ελονοσίας»!^{9,10}

Ο Λ. ΚΟΚΚΟΡΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ως γνωστόν διά Νόμου του ΓΩΚΓ «ιδρύεται Οδοντιατρικόν Σχολείον εν των Πανεπιστημίων Αθηνών» το 1911. Από τότε όμως μέχρι το 1915, οπότε και εκλέγεται Καθηγητής στην Ιατρική Σχολή ο Λ. Κόκκορης, δεν υπάρχει καμία αναφορά περί Οδοντιατρικού Σχολείου ή Οδοντιατρικής. Παρ' όλο ότι ανατρέξαμε λεπτομερώς στα αρχεία και στα πεπραγμένα της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Αθηνών, δεν βρήκαμε πουθενά στοιχεία που να εξηγούν γιατί αποφασίσθηκε η Ίδρυση του Σχολείου τη χρονιά εκείνη και όχι λίγο νωρίτερα ή αργότερα. Η άποψή μας είναι ότι η Γαλλική Στρατιω-

ΣΕΛ. 12 | ΣΑΒΒΑΤΟ-ΚΥΡΙΑΚΗ 12-13 ΜΑΡΤΙΟΥ 2016

ΠΡΟ 100 ΕΤΩΝ

Σάββατο, 12 Μαρτίου 1916

Ο ΚΟΣΜΟΣ Η ΑΝΑΓΚΗ ΜΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ

Από την προχθυσινή ωραίαν έναρκτηριον παράδοσιν του εκτάκτου καθηγητού της Οδοντοιατρικής κ. Κόκκορη κατεδέχθη επιτακτική ή ανάγκη της ιδρύσεως δημοσίας οδοντοιατρικής κλινικής, ως απαιτητή του συμπληρώματος της νεοσταθίσεως εν τῷ Πανεπιστημίου Ἑδρας. Μολονότι ἡμῶς οὐδένα τῶν ἐπιστήμων διαφέυγει ἡ σπουδαία αὐτῇ ἑλλείψις, ἡ σημερινή οικονομική δυσπραγία δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλ' οὐτε καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, τὴν ταχείαν πληρωσὴν της. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν παρουσιάζεται ἀρίστη περίστασις κοινωφελούς διαθέσεως περισσεύοντος ἰδιωτικοῦ πλούτου. Ἡμποροῦσαν ἓνας ἢ περισσότεροι ἐκ τῶν πλουσίων μας, προσφέροντες τὸ σύνολον ἢ μέρος τῆς απαιτουμένης διὰ τὸ ἔργον δαπάνης, νά συνδέσουν τὸ ὄνομά των πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέλιξιν τοῦ τόπου μας.

ΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ Η ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Εἰς τὸ συγκροτηθὲν ἐνταῦθα πολεμικὸν ὑπουργικὸν συμβούλιον, τοῦ ὁποίου, ὡς ἐτηλεγράφησα ὑμῖν, προήδρευεν ὁ πρωθυπουργός κ. Ἀσκουιθ, παρόντες οἱ ὑπουργοὶ τῶν Στρατιωτικῶν λόρδος Κίτσενερ, οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Σέρ' Ἐδουαρδ Γκρέυ καὶ Μπόναρ Λῶ, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ εἰδικοί, καθὼς καὶ ὁ παρεπιδημῶν ἐνταῦθα πρωθυπουργός τῆς Αὐστραλίας κ. Χιούζ. Σήμερον ἡ αὔριον ὁ κ. Ἀσκουιθ μεταβαίνει εἰς Παρίσιους, ὅπως παραισῇ εἰς τὴν συγκροτούμενην τὴν μεθαύριον Δευτέραν ἐν τῇ Γαλλικῇ πρωτεύουσῃ σπουδαιότατην πολεμικὴν Συνδιάσκεψιν τῶν Συμμάχων. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τηλεγραφικὰς πληροφορίας ἐκ Πάρι-μης, ὁ Ἰταλὸς Πρωθυπουργός κ. Σαλάνδρα μετέβη εἰς τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον, συνεργασθεὶς ἐπὶ μακρόν μετὰ τοῦ Βασιλέως Βίκτωρος Ἐμμανουῆλ.

Εικ. 5. Από την εφημερίδα «Εστία» φύλλον της 12ης Μαρτίου 1916, όπου γίνεται αναφορά στον Εναρκτήριο Λόγο του Λ. Κόκκορη.

τική Αποστολή η οποία είχε έρθει στην Αθήνα για την αναδιοργάνωση του Ελληνικού Στρατού έκρινε ότι εφόσον το Υγειονομικό Σώμα εδέχετο ως ιατρούς πτυχιούχους του Πανεπιστημίου Αθηνών και κατ' ανάλογο τρόπο το Φαρμακευτικό, ενώ το Κτηνιατρικόν εδέχετο πτυχιούχους Ιταλικών ή Γαλλικών Σχολών, θα έπρεπε να υπάρχει και κάτι αντίστοιχο ή έστω πρόβλεψη και για το Οδοντιατρικό. Φαίνεται λοιπόν ότι πρότειναν την ίδρυση (δημιουργία)

Εικ. 6. Το κτίριο της Αστυκλινικής εις την οδόν Αριστείδου (οικία Ευταξία).

Εικ. 7. Το κτίριο της Αστυκλινικής εις την οδό Πειραιώς.

Οδοντιατρικού Σχολείου (ή Σχολής) κατά τα πρότυπα της Γαλλικής Στρατιωτικής Σχολής. Η Κυβέρνηση, ως φαίνεται, δέχθηκε την πρόταση, ψήφισε τον νόμο, η Σύγκλητος τον αποδέχτηκε αλλά λόγω των πολέμων 1912-13, 13 και του εκραγέντος Α' Παγκοσμίου πολέμου όλα έμειναν στα χαρτιά.¹¹

Όταν ο Κόκκορης εξελέγη Καθηγητής, έπρεπε να βρεθεί και μία «στέγη». Επελέγη ως τέτοια η κτιριακή εγκατάσταση της Αστυκλινικής, η οποία και λειτουργούσε βέβαια ως Παθολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών υπό τη διεύθυνση του Καθηγητού της Παθολογίας Γ. Δεληγιάννη. Εκεί το Οδοντιατρικό Σχολείο βρήκε την πρώτη του στέγη.

Η Αστυκλινική ιδρύθηκε το 1856 με σκοπό την καλύτερη κατά το δυνατόν άσκηση των φοιτητών της Ιατρικής στην κλινική πρακτική. Πρώτος διευθυντής-συντονιστής τοποθετήθηκε ο Δ. Ορφανίδης (1820-1892) Καθηγητής της Ιατρικής Σχολής. Η Αστυκλινική λειτουργησε μέχρι το 1914, οπότε και έκλεισε για να ανασυσταθεί το 1917 και να λειτουργήσει μέχρι το 1940, οπότε και έκλεισε οριστικά εφόσον κρίθηκε ότι η αποστολή της είχε ολοκληρωθεί. Σημαντική προσωπικότητα στη Διεύθυνση της Αστυκλινικής ήταν ο Μενέλαος Σακόρραφος

(1867-1943) Καθηγητής της Παθολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παρέμεινε στη Διεύθυνση από το 1915 μέχρι το 1937. Από πλευράς εγκαταστάσεως, το πρώτο κτίριο, που στεγάστηκε η Αστυκλινική ήταν κτίριο ιδιοκτησίας Σκουζέ πλησίον του Ιερού Ναού της Καπνικαρέας. Το 1871 μετεφέρθη σε κτίριο ιδιοκτησίας του Πανεπιστημίου Αθηνών πλησίον του Δημοτικού Νοσοκομείου στη γωνία Ακαδημίας και Σίνα, όπου παρέμεινε μέχρι το 1914. Το 1917 μετεφέρθη εις ακίνητο ιδιοκτησίας Ι. Ευταξία στην οδό Αριστείδου 6. Από το 1933 μέχρι το 1940 στεγάστηκε στην οδό Πειραιώς 33 σε οίκημα ιδιοκτησίας και δωρεάς Καθηγητού της Ιατρικής Σπυρίδωνα Μαγγίνα (εικ. 6,7).

Όταν, δε, λέμε πρώτη στέγη του Οδοντιατρικού Σχολείου, εννοούμε πρακτικώς μια αίθουσα (δωμάτιο) κλινικής και ένα γραφείο Καθηγητού. Το πότε ακριβώς ανέλαβε ο Κόκκορης τα διδακτικά του καθήκοντα –ουσιαστικά– δεν είναι σαφές. Στην επετηρίδα του Πανεπιστημίου Αθηνών το όνομά του για πρώτη φορά αναφέρεται στο ακαδημαϊκό έτος 1916-17.

Στο διάστημα αυτό δεν φαίνεται από πουθενά κάποια ιδιαίτερη δραστηριότητά του σχετική με το Οδοντιατρικό Σχολείο. Η διδασκαλία του αναφέρεται μόνον στη διδασκαλία των Νοσημάτων του Στόματος και των οδόντων, η δε επαφή του με το Σχολείο ήταν η ίδια με αυτή των άλλων Καθηγητών της Ιατρικής Σχολής που εδίδασκαν το μάθημά τους, όπως, π.χ., ο Γ. Σκλαβούνος την Περιγραφική Ανατομική, ο Σπ. Δοντάς τη Φαρμακολογία και αργότερα τη Φυσιολογία, ο Κ. Σάββας τη Μικροβιολογία και Υγιεινή, κτλ. Φαίνεται ότι ο Κόκκορης εδίδασκε από αμφιθεάτρου του κεντρικού κτιρίου του Πανεπιστημίου όπως και οι άλλοι Καθηγητές της Ιατρικής. Και τα πράγματα κυλούσαν ήρεμα για τον Κόκκορη μέχρις ότου το 1920-21 εξελέγη Καθηγητής στο Οδοντιατρικό Σχολείο ο Καθ. Ν.Γ. Παπαντωνόπουλος. Μεσσήνιος στην καταγωγή αλλά και στην ψυχή και στην όψη, όπως έλεγε «ελαφρώς» περιπαικτικά ο Ε. Παπαντωνίου, ήταν μια θυελλώδης φυσιογνωμία. Έφυγε νέος για τις ΗΠΑ προκειμένου να βρει την τύχη του. Πρώτα στη Νέα Υόρκη και ύστερα στο Σικάγο. Έμαθε άριστα την αγγλική γλώσσα και εργάστηκε ως δημοσιογράφος. Από εκεί φαίνεται ότι ανέπτυξε την ευχέρεια στο γράψιμο αλλά και στον προφορικό λόγο. Ύστερα πήρε πτυχίο Ιατρικής και Οδοντιατρικής ενώ είχε τη μεγάλη τύχη να προλάβει τον θεμελιωτή της Σύγχρονης Οδοντιατρικής, και να μαθητεύσει κοντά του. Εννοούμε φυσικά τον G.V. Black και την Οδοντιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Northwestern στο Σικάγο. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα ο Ν. Παπαντωνόπουλος ήθελε, οραματιζόταν και ονειρευόταν να φτιάξει, εννοείται σε μικρογραφία, μία Οδοντιατρική Σχολή όπως το Northwestern. Είχε την ελπίδα ότι σύμμαχό του θα είχε τον Α. Κόκκορη, ο οποίος, όπως κατ' επανάληψιν έχουμε γράψει, διέθετε άριστα επιστημονικά προσόντα.¹⁰⁻¹²

Προς έκπληξή του όμως δεν βρήκε από τον

Κόκκορη καμία υποστήριξη. Και δυστυχώς όχι μόνον δεν βρήκε υποστήριξη αλλά συνάντησε κάθετη άρνηση. Έτσι, δημιουργήθηκε μεταξύ των δύο ανδρών κρίση. Εκεί βέβαια όπου η κρίση κορυφώθηκε ήταν όταν ο Κόκκορης αρνήθηκε να μετακινηθεί οργανικά στο Οδοντιατρικό Σχολείο και προτίμησε τη σίγουρη στέγη της Ιατρικής Σχολής. Τότε ο Παπαντωνόπουλος εξαγριώθηκε και άρχισε να επιτίθεται στον Κόκκορη με κάθε ευκαιρία και να τον αποκαλεί «ανισόρροπο» και «ψυχασθενή». Έλεγε, ακόμα, ο Παπαντωνόπουλος ότι «ο Α.Κ. είναι η προσωποποίησης της μοχθηρίας, της κλασικής ανικανότητας και της διαρκούς αρνήσεως», «ανθρωπάριον μικρόν, ανάξιον ιουδήποτε υπολογισμού». Ο Κόκκορης πρόβαλε διάφορα κωλύματα, ακόμα και νομικίστικα, όπως, π.χ., ότι δεν υπάρχει προηγούμενο Καθηγητής Σχολής, στην προκειμένη περίπτωση της Ιατρικής, να υποβιβάζεται σε Καθηγητή Σχολείου, στην προκειμένη περίπτωση του Οδοντιατρικού. Άλλο κώλυμα το οποίον είχε εφεύρει ο ικανότατος Νομικός Σύμβουλος του Κόκκορη ήταν ότι δεν θα μπορούσε «να καθέξει έδρα» στο Οδοντιατρικό Σχολείο εφόσον δεν είχε πτυχίο (δίπλωμα τότε) της Οδοντιατρικής.¹³

Οπωσδήποτε οι χαρακτηρισμοί του Παπαντωνόπουλου για τον Κόκκορη ήσαν οξύτατοι, άδικοι και ακαδημαϊκά απαράδεκτοι. Είναι, δε, εύκολο να αντιληφθεί κανείς ότι ένας άνθρωπος με τις ευαισθησίες του Κόκκορη, αντί να περάσει στην αντεπίθεση, κλείστηκε περισσότερο στον εαυτό του. Αλλά μερικές φορές, οφείλουμε να παραδεχθούμε, καθίστατο ο ίδιος υπεύθυνος αυτής της συμπεριφοράς όταν την προκαλούσε με πράξεις του, όπως, λ.χ., η απόφασή του να λάβει πτυχίο του Οδοντιατρικού Σχολείου όντας ο ίδιος Καθηγητής σε αυτό και όχι μόνο να λάβει το πτυχίο αλλά και να βαθμολογήσει τον εαυτό του με άριστα (10) σε κάθε μάθημα. Αυτό επέτρεψε στον Παπαντωνόπουλο να τον ειρωνευθεί δημόσια, λέγοντάς

του με δυνατή φωνή και ενώπιον συναδέλφων και φοιτητών «πώς να σας αποκαλώ, Κύριε, Καθηγητεύοντα φοιτητή ή φοιτητιόντα Καθηγητή;» (εικ. 8,9).

Ο Λ. Κόκκορης είναι βέβαιον ότι δεν διέθετε τη ρητορική ικανότητα του Ν. Παπαντωνόπουλου. Τα μαθήματά του ήσαν αργόσυρτα, άτονα έως και βασανιστικά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο αριθμός των φοιτητών της Ιατρικής ο οποίος παρακολουθούσε Στοματολογία να ελαττώνεται συνεχώς, εντέλει δε το μάθημά του να καταστεί «προαιρετικό». Ας σημειώσουμε εδώ ότι σημαντική «πλαγιοκόπηση» εδέχτο στο μάθημά του ο Κόκκορης και από τον Καθηγητή της Ω.Ρ.Λ Θ. Δημητριάδη, ο οποίος ήταν εξαιρετος κλινικός και εξαιρετος ρήτωρ με επιστημονικό κύρος και εμφάνιση. Μεγάλο μέρος των στοματολογικών θεμάτων κάλυπτε ο θορυβώδης και βροντώδης Καθηγητής της Δερματολογίας και των Αφροδισίων νόσων Γ. Φωτεινός. Έτσι το μάθημα της Στοματολογίας στην Ιατρική Σχολή υφίστατο μία διαρκή απίσχναση μέχρι που εντέλει φαίνεται να καταργείται περίπου στα 1930, καθιστάμενο προαιρετικό.^{13,14}

ΠΟΙΟΣ ΕΝΤΕΛΕΙ ΗΤΟ Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΟΚΚΟΡΗΣ;

Ο Αριστείδης Βρότσος (1906-1987) έζησε από κοντά τον Κόκκορη την περίοδο 1925-1931 όταν ήτο φοιτητής της Ιατρικής Σχολής. Στις αδημοσίευτες απομνημονευματικές σημειώσεις του γράφει για τον Κόκκορη «ότι ήταν ένας ευγενέστατος άνθρωπος που μιλούσε σε όλους με το σας και το σεις, κομψότατα ενδεδυμένος ο οποίος όμως διεκατήχeto από ένα ανεξήγητο δέος έως και φόβο προς τους Καθηγητές της Ιατρικής». Οτιδήποτε του έλεγε κανείς ή του πρότεινε η μόνιμη επωδός του ήταν «Να ιδούμε τι γνώμη έχει ο κ. Σκλαβούνος και ο κ. Δοντάς»!

Και βεβαίως, εκείνα τα χρόνια τόσο ο Σκλαβούνος όσο και ο Δοντάς ήσαν τα «θηρία» της Ιατρικής Σχολής και ίσως ολοκλήρου του Πανεπιστημίου, όμως και ο Λυκούργος Κόκκορης, όπως ήδη έχουμε τονίσει, δεν ήτο τυχαία φυσιογνωμία του ιατρικού χώρου.¹⁵⁻²²

Είναι πάντως εξακριβωμένο ότι ο Λ. Κόκκορης άρχισε να αποσύρεται από τα οδοντιατρικά δρώμενα ενωρίς. Περιορίστηκε σε έναν μικρό κύκλο συναναστροφών μέχρις ότου αποσύρθηκε εντελώς από τα κοινά. Απεβίωσε σχετικά νέος, σε ηλικία 59 ετών, ευρισκόμενος ακόμα σε ενεργό δράση στην Ιατρική Σχολή.

Στην κηδεία του που έγινε από τον Ιερό Ναό Αγ. Γεωργίου Καρύκη (Καρύτση) στην Αθήνα μίλησαν για τον άνθρωπο και το έργο του ο Πρύτανης Καθηγητής της Θεολογίας Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, ο Κοσμήτωρ της Ιατρικής Σχολής Καθηγητής Κοσμετάτος και εκ μέρους του Οδοντιατρικού Σχολείου ο άλλοτε σφοδρός του πολέμιος Ν. Παπαντωνόπουλος, ο οποίος και εξεθείασε τόσο την προσωπικότητα όσο και το έργο του μεταστάντος. Ο Δημητριάδης αναφέρει το γεγονός και το σχολιάζει αρνητικά. Έτσι όμως έχουν τα πράγματα!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ. ΜΙΑ ΠΕΡΙΕΡΓΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ψάχνοντας, για να μη χρησιμοποιηθεί η λέξη «ερευνώντας», τα Αρχεία της Οδοντιατρικής Σχολής, βρήκαμε για την περίοδο της δεκαετίας του '20 μία καταγεγραμμένη φάση έντασης και αντιπαράθεσης μεταξύ του Καθ. Λ. Κόκκορη και φοιτητών του τότε Οδοντιατρικού Σχολείου. Από τη μελέτη των πρακτικών συνάγονται ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις και συμπεράσματα, αλλά οδηγούμεθα και σε ορισμένες σκέψεις.

α) Πώς ο Λ. Κόκκορης, ο οποίος ήτο, κατά γενική ομολογία των συγχρόνων του, πρότυπο

ήπιων χειρισμών, εκτρέπεται σε τέτοιους χαρακτηρισμούς προς τους φοιτητές: «Είστε γάιδαροι», «να πάτε να γίνετε ηθοποιοί ή μπακάληδες», «όσο είμαι εγώ Καθηγητής, κανείς δεν θα πάρει πτυχίο», «φύγε, παλιάνθρωπε», «πήγαινε πρώτα να μάθεις συμπεριφορά και ύστερα να έρθεις ενώπιόν μου», «έβγα έξω, μασκαρά, ή θα βγεις σκοτωμένος», «τους γαιδάρους με τον βούρδουλα εκδιώκουμε», κ.ά.;

Στην πολυσέλιδη αναφορά των φοιτητών του τότε Οδοντιατρικού Σχολείου αναφέρεται το απίστευτο γεγονός ότι αυτός ο ήπιος και ευγενής πανεπιστημιακός «έσυρε εκ των ιματίων της» φοιτήτρια με σκοπό να τη βγάλει από την αίθουσα!!!

β) Πρέπει να προσεχθεί το γεγονός ότι η πολυσέλιδος αυτή αναφορά υπογράφεται από το σύνολο των φοιτητών του Οδοντιατρικού Σχολείου, γίνεται δεκτή και προσυπογράφεται από τον Σύλλογο φοιτητών της Ιατρικής Σχολής «Ιπποκράτης» και αποστέλλεται στον Κοσμήτορα της Ιατρικής Σχολής Καθηγητή της Παθολογικής Ανατομικής Κ. Μελισσηνό.

γ) Κρίνοντας με τα σημερινά δεδομένα μάς εντυπωσιάζει η ορθή και σαφής χρήση της ελληνικής γλώσσας εκ μέρους των φοιτητών αλλά και η ευγένεια και ο σεβασμός με τον οποίο αναφέρονται στον Κοσμήτορα. Επαναλαμβάνουμε ότι ήσαν άλλες οι εποχές!!!

δ) Φαίνεται δυστυχώς ότι οι καταγγελίες των φοιτητών δεν αφίσταντο της αληθείας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απόφαση του Κοσμήτορος να παρίσταται ο ίδιος κατά την εξέταση των φοιτητών του Οδοντιατρικού Σχολείου ή ακόμα και εκπρόσωπός του κατά τις παραδόσεις.

ε) Μας κάνει εντύπωση η μη αντίδραση του Καθ. Α. Κόκκορη σε αυτή τη μέγιστη προσβολή, η οποία σαφέστατα αποτελούσε μείωση του κύρους του. Υπήρξαν άλλες παρεκτροπές και άλλες αντιδράσεις; Τουλάχιστον μέχρι στιγμής δεν έχουμε εντοπίσει άλλες. Ούτε και στα

πρακτικά του Συλλόγου Καθηγητών της Ιατρικής –στην οποία ο Κόκκορης ανήκε– βρήκαμε στοιχεία για την περίοδο εκείνη. Φαίνεται ότι ο Κοσμήτωρ Καθ. Μελισσηνός χειρίστηκε ο ίδιος το θέμα και δεν έδωσε μεγαλύτερη διάσταση. Είναι όμως έτσι; Σίγουρα χρειάζεται περαιτέρω έρευνα για να αποδειχθεί με βεβαιότητα η μη νομική αντίδραση του Κόκκορη.

στ) Μήπως για τη συμπεριφορά Κόκκορη προς τους φοιτητές του Οδοντιατρικού Σχολείου ισχύουν αυτά που έλεγαν οι παλαιότεροι συνάδελφοι, ότι ο Κόκκορης θεωρούσε υποδεέστερο το «Σχολείο» έναντι της Ιατρικής «Σχολής», σε βαθμό τέτοιο ώστε να θεωρεί ακόμα και υποβάθμιση το να διδάσκει φοιτητές του Οδοντιατρικού Σχολείου;

ζ) Είναι όντως αληθής η άποψη ότι οι τότε Καθηγηταί της Ιατρικής ηρνούντο τον τίτλο του «φοιτητή» για φοιτητές στο Οδοντιατρικό Σχολείο και προέτειναν τον τίτλο τον «σπουδαστή», όπως για τις Σχολές εκτός Πανεπιστημίου, όπως για Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, της Παντείου Ανωτάτης Σχολής λίγο αργότερα, κ.ά.

η) Δεν μπορέσαμε να εύρουμε στοιχεία και να επιβεβαιώσουμε εάν και κατά πόσον φοιτητές της Ιατρικής παρακολουθούσαν το μάθημα του Κόκκορη γνωστόν πάντως ότι ήταν μάθημα προαιρετικό και ότι μεγάλο μέρος του περιεχομένου της Στοματολογίας εδιδάσκετο από τον Γ. Φωτεινό ως ύλη του μαθήματος Δερματολογίας-Αφροδισιολογίας, τότε «Συφιλιδολογίας».

θ) Μήπως όλα αυτά μαζί, σε συνδυασμό με μία ευαίσθητη ή και υπερευαίσθητη ψυχολογία, οδήγησαν τον Κόκκορη σε τέτοιες εκρήξεις και στη συνέχεια πρόωρη απόσυρση από τα δρώμενα της Οδοντιατρικής; Άγνωστον.

Ίσως πλέον ενδελεχής μελέτη των Αρχείων της Ιατρικής και Οδοντιατρικής από το 1930 μέχρι και το 1937 μας δώσει χρήσιμες πληροφορίες (εικ. 10-12).

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ

Το συγγραφικό του έργο μπορεί να χαρακτηριστεί ευρύ και περιλαμβάνει το σύγγραμμα «Αι νόσοι του στόματος», το οποίο είναι και το πρώτο σύγγραμμα Στοματολογίας εν Ελλάδι, καθώς και σειρά επιστημονικών εργασιών μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει η Εξακτική των οδόντων, η Υγιεινή του στόματος, κ.ά.

Μελέτησε επίσης ιδιαίτερα την Ιστορία της Οδοντιατρικής και εξέδωσε το 1922 σύγγραμμα με τον τίτλο «Ιστορία της Οδοντιατρικής και της Στοματολογίας των αρχαιοτάτων χρόνων». Ανάλογο τίτλο είχε και το εναρκτήριο μάθημά του ως Καθηγητού στη μεγάλη Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1916.¹⁸ Αναφέρουμε ειδικότερα τα έργα:

1. Ειδική Νοσολογία και Θεραπευτική υπό Α. Strümpell, Καθηγητού, διευθυντού της Ιατρικής Κλινικής του εν Erlangen Πανεπιστημίου, τόμος δεύτερος (νόσοι του κοίλου του στόματος, της γλώσσης και των σιελοποιών αδένων, κ.λπ.), εξελληνισθείς τω 1901 εκ της δωδεκάτης εκδόσεως του Γερμανικού πρωτοτύπου (από της σελίδος 441 μέχρι της σελ. 856).
2. Die Zahnärztlichen Verhältnisse Griechenlands, Διατριβή δημοσιευθείσα εν τη Zahnärztliche Rundschau του Βερολίνου, 19/2/1905.
3. Περί εξαγωγής των οδόντων μετ' εικόνων, 1911 (Β' έκδ. 1928).
4. Physiologie und Hygiene der Brückenarbeiten, πρωτότυπος διατριβή δημοσιευθείσα εν τη "Deutsche Zahnärztliche Zeitung" του Βερολίνου, 1913, Nr.26, 28, 30.
5. Υγιεινή των οδόντων και στόματος, Αθήνα 1916.
6. Η Οδοντιατρική και Στοματολογία από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα, εναρκτήριος της καθηγεσίας λόγος, 1916.
7. Σπανιωτάτη περίπτωση πρωΐμου εκφύσεως των σωφρονιστήρων (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 20/1/1916.
8. Υγιεινή των οδόντων και του στόματος μετ' εικόνων, 1916.
9. Περί της εγκαίρου θεραπείας της οδοντικής περιοστίτιδος (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 1/6/1916.
10. Η σπουδαιότης της επιμελείας των οδόντων και του στόματος (διάλεξις γενομένη εν τη Σιναία Ακαδημία), 28/2/1917.
11. Περίπτωσης νευραλγίας του τριδύμου εκ σακχαρώδους διαβήτου (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 7/3/1917.
12. Σπουδαιότης της εγκαίρου διαγνώσεως των εν τω στόματι όγκων (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 7/3/1917.
13. Η σπουδαιότης της εξετάσεως των ούρων κατά τας ουλίτιδας (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 7/3/1917.
14. Περί της χρήσεως του Jothion εν τη Οδοντιατρική (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 7/3/1917.
15. Εις τι δέον να προσέχωμεν κατά την εξαγωγή των νεογιλών οδόντων (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 23/9/1917.
16. Περί οδοντολογίας, 1917.
17. Η Οδοντιατρική παρά τω Γαληνώ (ανακοίνωσις γενομένη εν τη Πανελληνίω Οδοντιατρική Εταιρεία), 23/9/1917.
18. Η Οδοντιατρική εν εκστρατεία, διατριβή δημοσιευθείσα υπό του Υπουργείου των Στρατιωτικών εν τω «Ιατροχειρουργικώ Οδηγώ του εν εκστρατεία στρατιωτικού ιατρού», 1918.
19. Ιστορία της Οδοντιατρικής.

20. Ε. Καλλιοντζής (NKP). Ιατρ. Πρόοδος 1922, σ. 12-14.
21. Δύο περιπτώσεις ξηροστομίας. Πρακτικά εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας, 1924, σ. 294-305.
22. Βλάβη του κοίλου του στόματος εκ μακράς χρήσεως βάμματος ιωδίου. Ανακ. εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας, 12/4/1924.
23. Νόσοι του στόματος, Αθήνα 1927.
24. Περί τριχωτής γλώσσας. Ανακ. εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας, 17/12/1927.
25. Ολίγα τινά περί της χρόνιας λανθανούσης εξ υδραργύρου δηλητηριάσεως. Ανακ. εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας, 18/2/1928.
26. Επίσκεψις, εκ Βιέννης. Ιατρ. Πρόοδος 1929, σ. 60-61.
27. Το έργον του Semmelweis. Ιατρ. Πρόοδος 1930, σ. 257-273.
28. Γλωσσίτις του Möller. Συνεργ. Ν. Πετρόπουλος. Ανακ. εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας, 7/11/1931.
29. Παράλυσις του προσωπικού νεύρου μετ' επέμβασιν προς έμφραξιν οδόντος. Ανακ. εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας, 2/12/1933.
30. Περί πληθωρισμού εν τη Οδοντιατρική. Πρακτικά Πανελληνίου Οδοντιατρικού Συνεδρίου, 1936, σ. 21-23.
31. Περί τίνων εκ των τεχνητών οδοντοστοιχιών κινδύνων. Πρακτικά Πανελληνίου Οδοντιατρικού Συνεδρίου, 1936, σ. 163-165.
32. Προτάσεις για την αναβάθμιση της Οδοντιατρικής. Πρακτικά Πανελληνίου Οδοντιατρικού Συνεδρίου, 1936, σ. 200-1.
33. Περίπτωσις τριχωτής γλώσσης. Οδοντιατρική Επιθεώρηση, 1937, σ. 227 (γερμανιστί το 1936). Ακόμα, αναδημοσίευση στο περιοδικό της Αλεξανδρείας «Διεθνής Οδοντιατρική».
34. Επί τη εκατονταετηρίδι. Δύο εξαίρετοι ακαδημαϊκοί διδάσκαλοι, Θ. Αφεντούλης – Θ. Αρεταίος. Ιατρ. Πρόοδος 1937, τ.42, σ. 117-119.
35. Οδοντική οστεοπεριостίτις 1937, σ. 5.
36. Περί Επουλίδος. Παθολογική Ιστολογία. Συν. Β. Φωτάκου. Στοματολογία 1940. 1-120
Είναι σίγουρο ότι θα υπάρχουν και άλλες δημοσιεύσεις, ομιλίες ή διαλέξεις του Κόκκορη σε περιοδικά του Ιατρικού χώρου. Θα πρέπει να αναζητηθούν και να διερευνηθούν, π.χ., η Ακαδημαϊκή Ιατρική, το Δελτίον Ιατροχειρουργικής, Εταιρείας Αθηνών η Κλινική, κ.ά. Μία ιχνηλάτιση του συνολικού έργου του Λ.Χ. Κόκκορη θα ήταν απαραίτητη για την παρουσίαση του συνολικού έργου αυτού του αξιόλογου πανεπιστημιακού ιατρού και οδοντιάτρου¹⁹⁻²² (εικ. 13-15).

ΣΚΕΨΕΙΣ – ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας μας δημιουργούνται ορισμένες σκέψεις-προβληματισμοί αλλά οδηγούμεθα και σε ορισμένα συμπεράσματα.

α. Ο Λυκούργος Χ. Κόκκορης ήταν όντως ένας άριστα σπουδαγμένος και καταρτισμένος επιστήμων.

β. Κατέλαβε μία θέση στην Ιατρική Σχολή με αντικείμενο τη Στοματολογία, από την οποία δεν δέχθηκε να μετακινηθεί ποτέ.

γ. Είχε παρουσία στα Επιστημονικά Ιατρικά και Οδοντιατρικά δρώμενα.

δ. Άσκησε την Οδοντιατρική σε ιδιωτικό ιατρείο.

ε. Ως μέλος του σώματος των Καθηγητών της Ιατρικής δεν φαίνεται να υποστήριξε τις τύχες του Οδοντιατρικού Σχολείου, κάτι που θαρραλέα έκανε πάντα ο Καθ. της Ανατομικής Γ. Σκλαβούνος. Γιατί;

στ. Είχε πραγματικό δέος ενώπιον των Καθηγητών της Ιατρικής, αν και ο ίδιος ήταν άριστα καταρτισμένος, μορφωμένος και πολύγλωσσος. Γιατί;

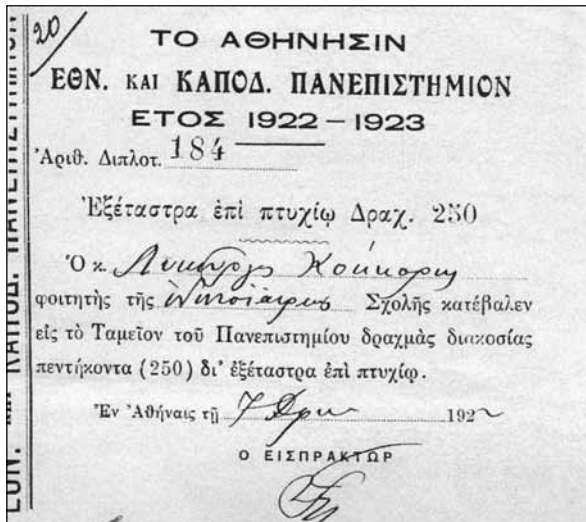
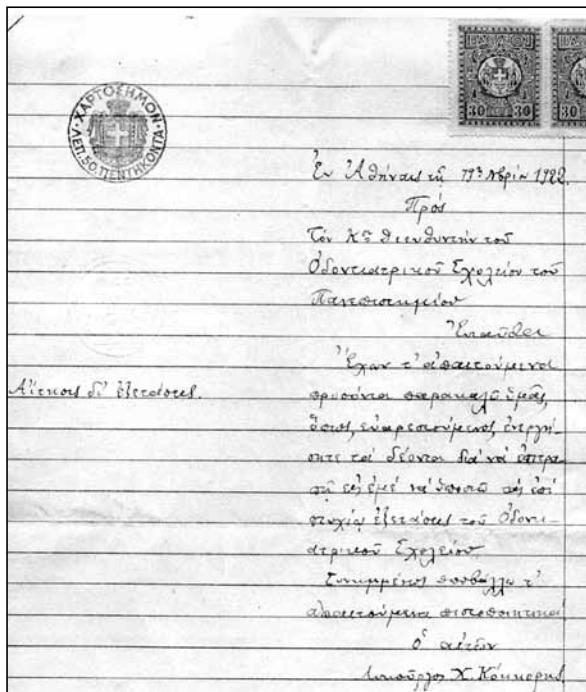
ζ. Ήταν σαφώς άτομο με πολύ καλή ανατροφή και ευγενική συμπεριφορά. Όμως αυτός ο άνθρωπος έφθασε στην εντονότερη ρήξη που είχε ποτέ –ή τουλάχιστον την εποχή εκείνη– καθηγητής με φοιτητές. Γιατί;

η. Είναι αληθές ότι ως άτομο είχε έναν υπερευαίσθητο ψυχικό κόσμο ο οποίος με την πάροδο των ετών επιβαρύνετο;

θ. Η σφοδρή και θυελλώδης αντιπαράθεσή του

με τον Ν.Γ. Παπαντωνόπουλο επιβάρυνε περαιτέρω αυτόν τον υπερευαίσθητο ψυχικό του κόσμο;

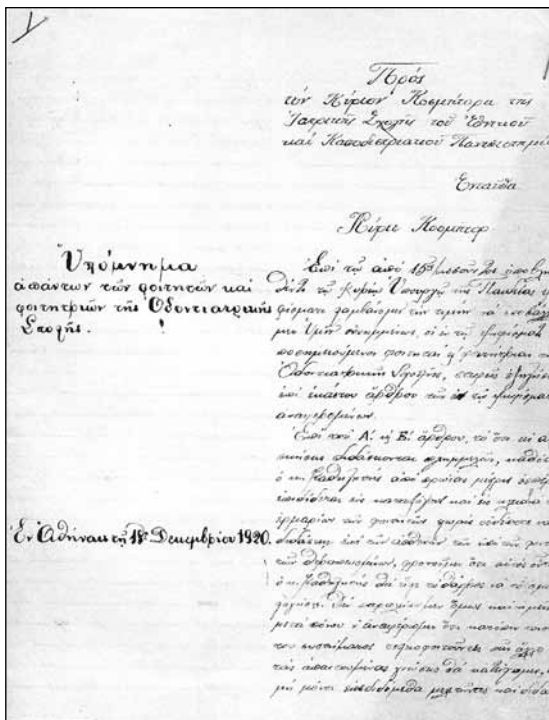
ι. Είναι εντέλει πολύ αυστηρή η άποψη ότι ο Κόκκορης το μόνο που συνεισέφερε στο νεοϊδρυθέν Οδοντιατρικό Σχολείο ήταν ένα σύγγραμμα Στοματολογίας, το δε υπόλοιπο έργο πιστώνεται στον Ν. Παπαντωνόπουλο; (εικ. 16-20).

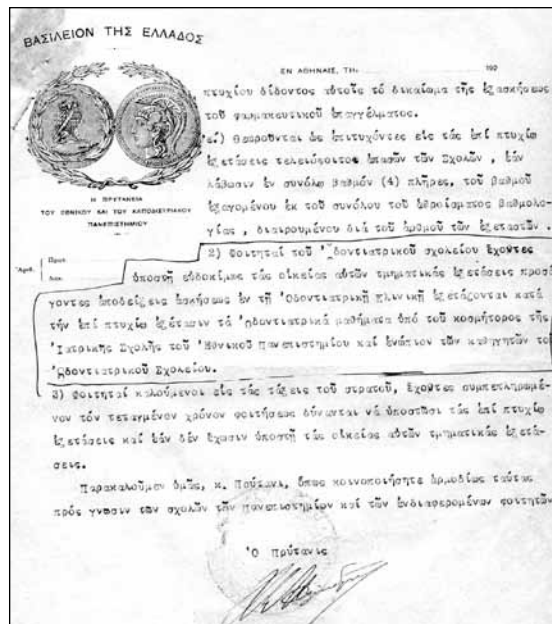
Εικ. 8. Η αίτησις του Καθ. Α. Κόκκορη προκειμένου να εξετασθεί για να λάβει πτυχίο από το Οδοντιατρικό Σχολείο.

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ			
Αρ. 10	Διπλ. 20	Διπλ. 184	
Ελέγχος εξέτασιν επί πτυχίω του υποψηφίου του Οδοντιατρικού Σχολείου			
Λυκούργου Χ. Κόκκορη			
γενόμενος εν τῷ Πανεπιστημίῳ σήμερον τῇ 5 ^ῃ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου			
τοῦ ἔτους 1922 ἡμέρᾳ 5 ^ῃ ὥρᾳ 10 ^ῃ μ.			
Παραστάτες, ἐξετάσαντες, καὶ βαθμολογήσαντες καθηγηταὶ			
1) Γ. Φωτεινός, Σιφιλολογία	Διὰ	10	
2) Α. Μελισσηνός, Χειρουργικὴ Κλινικὴ τοῦ στόματος	Διὰ	10	
3) Ν. Παπαντωνόπουλος, Κλινικὴ ἐφαρμογὴ Ὄδοντικής Παθολογίας	Διὰ	10	
4) Α. Μελισσηνός, Κλινικὴ ἐφαρμογὴ Ὄδοντικής καὶ Ἀνωτέρας Προσθετικής	Διὰ	10	
5) Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Α. Μελισσηνός, Α. Μελισσηνός	Διὰ	10	
Μετά τὴν ἐξέτασιν τοῦ υποψηφίου Λυκούργου Χ. Κόκκορη			
ἐξήχθη, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δοθέντων βαθμῶν, τὸ γενικὸν ἀποτέλεσμα τῆς βαθμολογίας ἀποσάν ἴσον			
τῇ σημειώσει Ἀριστα 10			
Μετ' ὃ ἐδόθη ἡ συνέλευσις.			
Ο ΚΟΣΜΗΤΩΡ		ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ	
Α. Μελισσηνός			

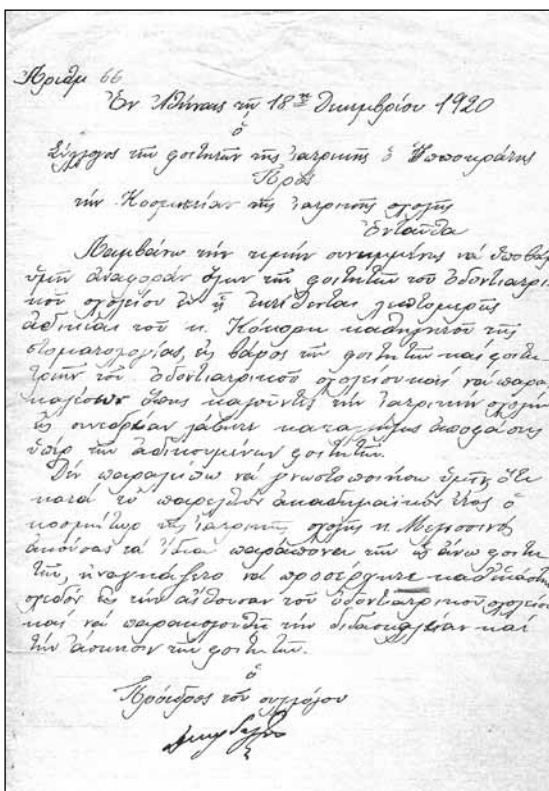
Εικ. 9. Από τα Αρχεία του Οδοντιατρικού Σχολείου, περίοδος 1922. Ο ήδη Καθηγητής της Στοματολογίας Α. Κόκκορης λαμβάνει και το πτυχίο της Οδοντιατρικής βαθμολογηθείς σε όλα τα μαθήματα με «Αριστα» «10»! Υπογράφει ο Κοσμήτωρ της Ιατρικής-Καθηγητής Παθολογικής Ανατομικής Κ. Μελισσηνός.

Εικ. 10. Το Υπόμνημα απάντων των φοιτητών και φοιτητριών του Οδοντιατρικού Σχολείου προς τον Κοσμήτορα της Ιατρικής Σχολής. Ημερομηνία 18 Δεκεμβρίου 1920.

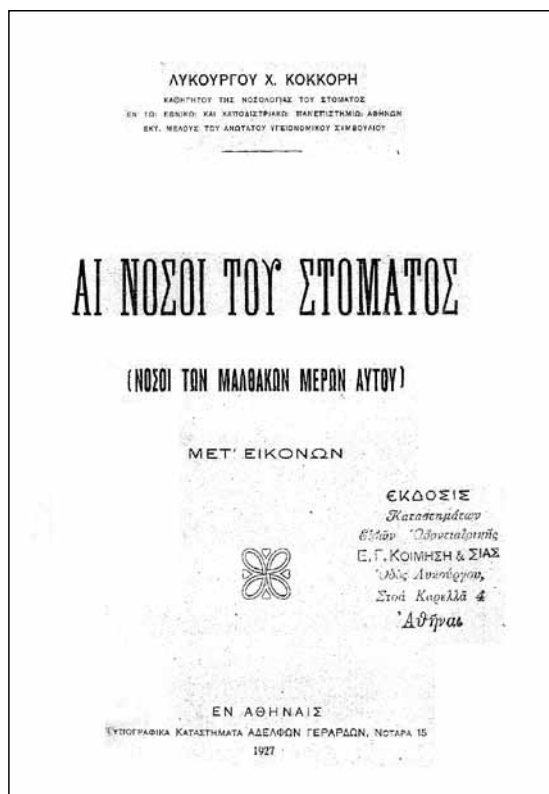
Εικ. 11. Εγγραφον της Πρυτανείας του Πανεπιστημίου Αθηνών με ημερομηνία 11 Μαρτίου 1921, εις το οποίο αναφέρεται ότι τις εξετάσεις επί πτυχίω των φοιτητῶν του Οδοντιατρικού Σχολείου θα διενεργεῖ ο Κοσμήτωρ της Ιατρικής!

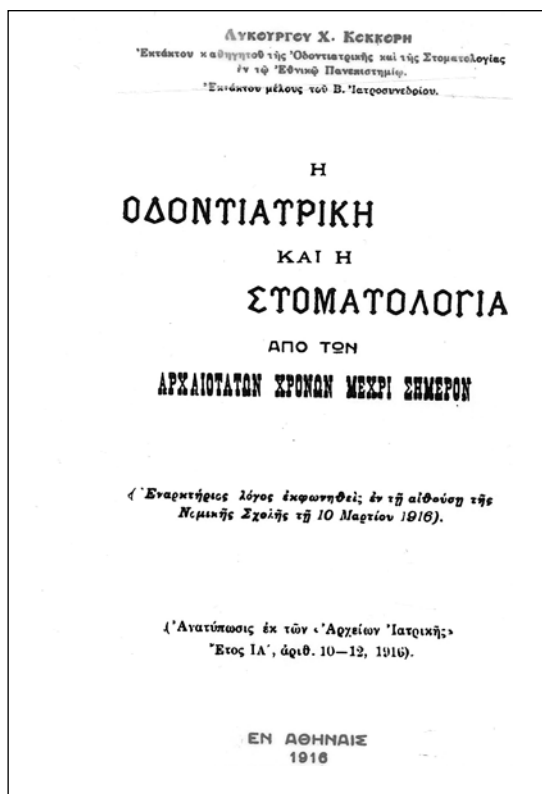
Εικ. 12. Η επιστολή του Συλλόγου φοιτητῶν της Ιατρικής Σχολής «Ιπποκράτης» προς τον Κοσμήτορα με ημερομηνία 18 Δεκεμβρίου 1920.

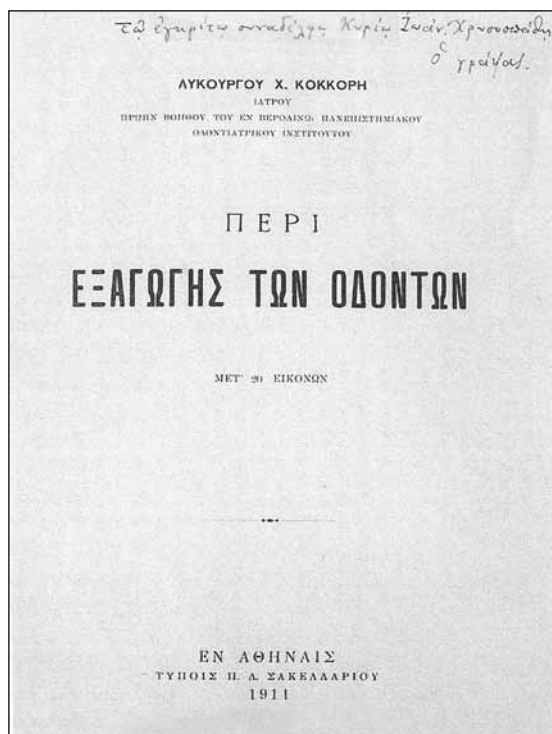
Εικ. 13. Η μονογραφία του Α. Κόκκορη «Υγιεινή των οδόντων και του στόματος». Έκδοση 1916.

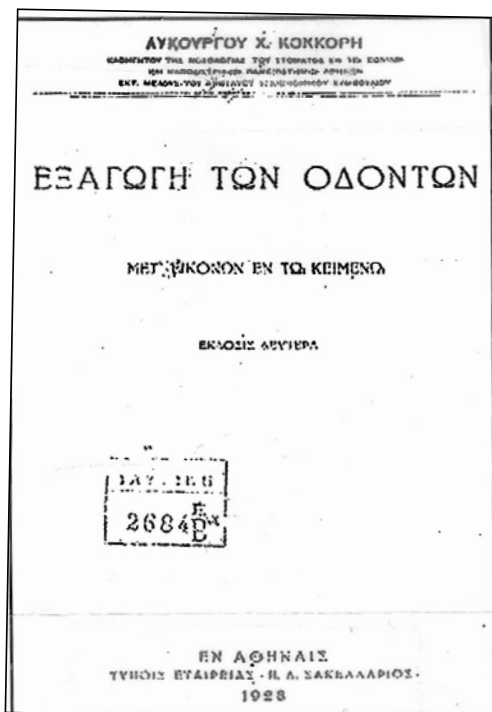
Εικ. 14. Το σύγγραμμα του Λ. Κόκκορη με τίτλο «Αι νόσοι του στόματος». Έκδοση 1927.

Εικ. 15. Ο εναρκτήριος λόγος του Λ. Κόκκορη ως Καθηγητού στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Δημοσιεύθηκε αυτοτελώς το 1916.

Εικ. 16. Η μονογραφία του Λ. Κόκκορη με θέμα «Περὶ εξαγωγῆς τῶν ὀδόντων». Έκδοση 1911.

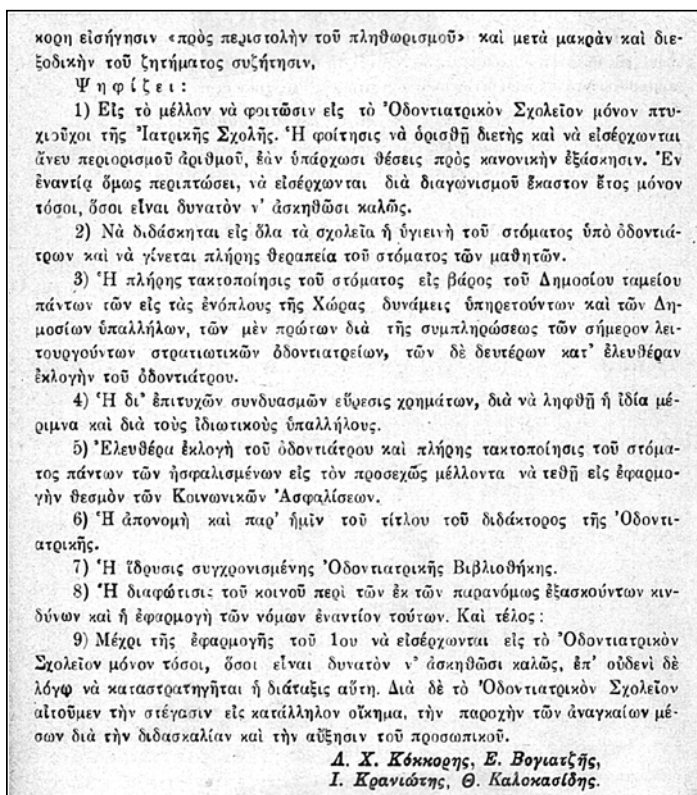

Εικ. 17. Η δεύτερη έκδοση της προηγούμενης μονογραφίας με τίτλο «Εξαγωγή τῶν ὀδόντων». Έκδοση 1923.

Τίτλοι Λυκούργου Κόκκορη

- Έκτακτος Καθηγητής Αυτοτελούς Έδρας της Νοσολογίας του Στόματος.
- Καθηγητής Στοματολογίας Ιατρικής Σχολής.
- Καθηγητής των Νόσων του Στόματος.
- Καθηγητής των Νόσων του Στόματος και των Οδόντων.
- Καθηγητής Οδοντιατρικής.
- Καθηγητής Εκτάκτου Αυτοτελούς Έδρας των Νόσων του Στόματος.
- Έκτακτος Καθηγητής Οδοντιατρικής και της Στοματολογίας εν τω Εθνικό Πανεπιστήμιο.
- Έκτακτος Καθηγητής Οδοντιατρικής.
- Έκτακτος Καθηγητής Ιατρικής.
- Καθηγητής της Νοσολογίας του Στόματος.

Εικ. 18. Οι τίτλοι με τους οποίους ο Κόκκορης αναφέρεται σε διάφορες εκδόσεις του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Εικ. 19. Προτάσεις επιτροπής με συμμετοχή Α. Κόκκορη για βελτίωση της Οδοντιατρικής Εκπαίδευσης.

Εικ. 20. Η Νεκρολογία του Α. Κόκκορη στο περιοδικό «Οδοντιατρική Επιθεώρηση», έτος 1937, όπου δημοσιεύονται οι επικήδειοι λόγοι του Πρυτάνεως του Πανεπιστημίου Αθηνών Γρ. Παπαμιχαήλ, του Κοσμήτορος της Ιατρικής Σχολής Καθ. Κοσμετάτου και ο πράγματι σπαραξικάρδιος Επικήδειος του Προέδρου του Π.Ο.Σ. (Πανελλήνιος Οδοντιατρικός Σύλλογος Καθ. Ν. Παπαντωνόπουλου (!!!).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Τόμος Κ-Λ σ.246. Λήμμα «Κόκκορης» υπογράφεται από τον Δ.Χ. Κόκκορη.
2. Τα παλαιότερα χρόνια και μέχρι του έτους 1923 κάθε πτυχιούχος εκάστης Σχολής καθίστατο αυτομάτως και διδάκτωρ της σχολής. Συνήθως απαιτείτο η συγγραφή σύντομου μελετήματος με θέμα γενικό περί την Επιστήμη. Το καθεστώς αυτό κατηργήθει με με νόμο του 1922 οπότε ο πτυχιούχος ελάμβανε μόνον το πτυχίον του και ακολούθως εφ' όσον το επιθυμούσε και βεβαίως εγίνετο δεκτός σε κάποια Έδρα συνέχιζε για τη λήψη διδακτορικού. Να τονιστεί εδώ ότι διδάκτωρ Σχολής και όχι μαθήματος εγίνετο μόνον κάποιος με θέμα παρεμφερές με το βασικό του πτυχίο. Σήμερα όπως είναι γνωστό ο πτυχιούχος μιας Σχολής μπορεί να γίνει διδάκτωρ οποιασδήποτε Σχολής.
3. Βρότσος Αρ. Ι. Το Αρχείο της Οδοντιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ανακ. 36ον Πανελλήνιο Οδοντιατρικό Συνέδριο. Αθήνα, 10-12 Νοεμβρίου 2016.
4. Φωτεινός Γ. Νεκρολογία Λ. Κόκκορης (1878-1937). Αρχεία Νοσοκομείου «Α. Συγγρός». Έτος 1937, σσ. 209-211.
5. Υγιειονομικός Οδηγός Ελλάδος. Εκ. 1936.
6. Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ 2012. Αρχείο Ιατρικής Σχολής. Αρχείο Α6.
7. Δημητριάδης Αιμ. Ιστορία της Ελληνικής Οδοντιατρικής. Αθήνα, σ. 149.
8. Νεκρολογία Λ.Χ. Κόκκορη. Περιοδικόν Οδοντιατρική Επιθεώρησις. Έτ.1937, σσ. 23-24.
9. Βλαδίμηρος Λάζ. Α' Συνέδριον Ιστορίας της Ελληνικής Ιατρικής. Αθήνα 2016 σσ.3, 74, 56-57.
10. Βλαδίμηρος Λάζ. «Γ. Καρδαμάτης», Αθήναι σ. 122.
11. Μοσχωνάς Ιωάν. Το Γαλλικό Νοσοκομείο Αθηνών. Δέλτος 1997, τεύχος 140, σ. 6-7.
12. Βρότσος Αρ. «Απομνημονευματικές σημειώσεις», 1916-1955. Υπό έκδοση.
13. Πρόκειται για τον Α. Μιχαλακόπουλο Δικηγόρο - Νομικό - Πολιτικό - Υπουργό και για ένα διάστημα Πρωθυπουργό. Ο Α. Μιχαλακόπουλος υπήρξεν αναγνώριση σημαντική μορφή του πολιτικού στίβου εκείνης της περιόδου.
14. Μήτσης Φ. Αναδρομές και Μνήμες. Αθήνα 1993, σ. 345.
15. Εφημερίς «Εστία» 12 Μαρτίου 1916.
16. Σκιαδάς Ελευθ. Αστυκλινική, το πρώτο Κοινωνικό Ιατρείο και Φαρμακείο. Εφημ. «Εστία» 2018.
17. Σκιαδάς Ελευθ. Η κλινική του λαού. Αστυκλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εφημ. «Δημοκρατία» 2018.
18. Καραμπερόπουλος Δ. Ιστορία της Ιατρικής Ελληνικής. Βιβλιογραφία. Εκδ. Α. Σταμούλης 2009, σσ. 735.
19. Κόκκορης Χ. Λυκ. Υγιεινή των οδόντων και του στόματος Μετ' εικόνων. Εν Αθήναις 196 σσ.1-60.
20. Κόκκορης Χ. Λυκ. Αι νόσοι του στόματος. Εν Αθήναις. Τυπογραφικά Καταστήματα Αδ/φων Γεράρδων, Αθήνα 1927.
21. Κόκκορης Χ.Λ. Περί εξαγωγής των οδόντων. Εν Αθήναις. Τύποις VV Σακελλαρίου 1911, β' έκδοση 1923.
22. Περιοδικό Οδοντιατρική Επιθεώρησις. Τόμοι 1924-1937. Εκδότης Ν.Γ. Παπαντωνόπουλος.